

ДЕЯКІ ПРИЧИНИ НЕПЛІДНОГО ОСІМЕНІННЯ КОРІВ

В. Д. ДЮДЕНКО, кандидат ветеринарних наук

О. П. ГОМЕЛЮК, Ф. А. ДРАБКИНА, наукові співробітники

Центральна дослідна станція по штучному осіменінню сільськогосподарських тварин

Причини неплідності сільськогосподарських тварин вивчалися до-
ить широко (І. А. Бочаров, 1935; А. І. Льїна, 1952; В. І. Рубцов, 1963;
В. Г. Максимов, 1963; Г. В. Зверева, 1965; В. М. Воскобойников, 1966;
В. Іванов, І. Л. Якимчук, 1969; Д. Д. Логвінов, 1970, та ін.). Цих при-
чин багато, і їх можна визначити за допомогою клінічних та лаборатор-
них методів дослідження.

Субклінічні причини неплідності корів пов'язані з порушенням ди-
амічної діяльності матки, запаленням слизової оболонки статевих
члеників та функціональним розладом яєчників. Встановлено, що основ-
ним фактором, який призводить до таких змін в статевому апараті тва-
рин, є післяродові ускладнення. В післяродовому періоді у корів найча-
стіше виявляють порушення скоротливої функції матки і запалення її
слизової оболонки.

Тварин з такими ускладненнями неплідно осіменяли по декілька
разів.

У господарствах, де погано проводять профілактику післяродових
ускладнень, неплідні осіменіння корів становлять понад 50%. При цьо-
му 10—15% тварин залишається яловими.

З метою вивчення причин неплідних осіменін ми провели клінічні
біохімічні дослідження естрального слизу у 156 корів у період стадії
будження статевого циклу.

В дослідній групі було 104 корови, яких неплідно осіменяли по 2—
разів, в контрольній — 52 корови, які запліднилися після першого осі-
меніння. Дослідження проводили в господарстві ім. Щорса Броварсько-
го району Київської області.

Для досліджень слиз брали з краніальної частини піхви корів. У здо-
рових корів виявили помірну кількість прозорого або незначного кала-
мутного естрального слизу. У корів, яких неплідно осіменяли, він був
аламутний з наявністю плівок, згустків або домішок крові. В окремих
корів до естрального слизу домішувався гнійний екссудат. У 26% корів,
яких декілька разів осіменяли, слиз був без особливих змін.

Крім того, визначали питому вагу естрального слизу, загальну кіль-
кість в ньому білка (рефрактометричним методом і за Біуретовою реак-
цією), муцину (за загальноприйнятою якісною реакцією), сілової кис-
лоти (за модифікованою методикою Гессе) та індикану (за індикано-
ним тестом (табл. 1).

У 12 корів (11,5%), які не запліднювались, в естральному слизу ба-
гато індикану, що вказує на часткову або повну втрату динамічної
функції матки. У 26 корів (25%) цієї ж групи питома вага слизу була

підвищена, а у більшості тварин виявили позитивну реакцію на білок і негативну — на муцин, що свідчить про запалення слизової оболонки матки та порушення секреторної функції ендометрію.

1. Результати фізико-біохімічних досліджень естрального слизу в підослідних корів

Групи	Кількість проб	Питома вага слизу (в 20-процентному розчині сульфосаліцилової кислоти)		Реакція на білок		Кількість муцину			Кількість сіалової кислоти	Кількість індикану		
		плаває	осідає	позитивна	негативна	помірна	мала	немає	$M \pm m$	багато	сліди	немає
Дослідна	104	78	26	21	83	15	73	16	$550 \pm 27,2$	12	23	69
Контрольна	52	52	—	—	52	47	5	—	$315 \pm 21,2$	—	7	45

У корів дослідної групи естральний слиз містив сіалової кислоти більше норми. Якщо у здорових корів вміст її становив 280—350 одиниць оптичної щільності, то у тварин дослідної групи 390—710 одиниць. Збільшення кількості сіалової кислоти в слизу пов'язане з наявністю у більшості корів запальних процесів статевих органів і порушенням гормональної діяльності. Про це свідчать також дані А. У. Анасашвили (1968), Г. В. Цветкової (1964) та ін.

Естральний слиз у здорових корів за біохімічними показниками майже повністю відповідав фізіологічній нормі. Тільки в окремих випадках у ньому знаходили сліди індикану та невелику кількість муцину. Клініко-гінекологічні і біохімічні дослідження дали можливість визначити причини неплідних осіменінь корів (табл. 2).

Тимчасову неплідність корів викликали хронічні запальні процеси в матці, кістозні зміни в яєчниках, гіпофункція ендометрію та інші причини, які виникли у зв'язку з гіпотонією або атонією матки і проникненням в її порожнину різної умовнопатогенної мікрофлори.

У корів дослідної групи період від отелення до запліднення в середньому становив $126,0 \pm 10,5$ дня, в той час як у корів контрольної групи цей період дорівнював у середньому $41,8 \pm 5,4$ дня.

Динаміка осіменіння та запліднення корів дослідної групи показала, що 37 корів (36%) осіменяли два рази, 31 (30%) — три, 24 (23%) — чотири, 12 (11%) — п'ять і більше разів.

2. Причини неплідного осіменіння корів

Гінекологічні хвороби	<i>n</i>	%
Атонія матки, гнійно-катаральний ендометрит	9	9,0
Гіпотонія матки	3	3,0
Прихований катаральний ендометрит	38	36,0
Фолікулярні кісти яєчників	12	11,0
Гіпофункція ендометрія	16	15,0
Гіпофункція яєчників	8	7,5
Несвоєчасне осіменіння	10	9,0
Ембріональна смертність	8	7,5
Всього	104	100

З відміченої кількості корів дослідної групи запліднилися після другого осіменіння 37 (36%), після третього — 31 (30%), після четвертого — 24 (23%), після п'ятого і більше — 6 (5,5%). Залишились яломи 6 корів (5,5%), у яких було виявлено атонію матки, прихований ійно-катаральний ендометрит і кістозні зміни в яєчниках.

Таким чином, клініко-біохімічними дослідженнями естрального слизу корів перед штучним осіменінням встановлено, що частими причинами неплідного осіменіння корів є післяродові ускладнення, які призводять до порушення динамічної і секреторної функцій статевого апарата.

У корів, що не запліднюються, необхідно перед штучним осіменінням проводити клініко-біохімічні дослідження естрального слизу для одночасного проведення відповідних лікувально-профілактичних заходів.